

Vargas Llosa, líder del Moviment Liberal.

LA CRISI ECONÒMICA AMENAÇA LA VIDA POLÍTICA DEL PAÍS ANDÍ

Perú, en crisi

Perú viu els pitjors moments de la seva història immediata.

El darrer any, la inflació va assolir la increïble xifra del 1.900 per cent, la més alta del país des que es fan estadístiques i també la més elevada del continent.

Antoni Castel

La crisi econòmica, que es manifesta a més de la hiperinflació, per una pèrdua del poder adquisitiu del 70 per cent en un any, la manca de productes de primera necessitat i l'exhauriment de les divises del Tresor, ha desmoralitzat una població que ja fa cues per treure's

el passaport i poder marxar on sigui: els mítics Estats Units, la llunyana Espanya i inclús Ecuador i Xile. El que intenta aprofitar-se d'aquesta situació caòtica és el dirigent de l'organització maoista Sendero Luminoso. Abimael Guzmán, *president Gonzalo* per als fidels militants, que ha ordenat una ofensiva a la serrallada andina, la regió amazònica de l'Alto Huallaga i Lima contra els efectius de

la policia, l'Exèrcit, polítics i col·laboradors del govern del president Alan García.

Perú sembla anar cap a la descomposició i, com han repetit fa temps alguns intel·lectuals a la revista *Sí*, ningú vol fer res per evitar-ho, actuant d'una manera egoïsta per preservar els seus interessos econòmics i partidaris. L'escriptor Mario Vargas Llosa, autor entre d'altres de l'esplèndida novel·la *La ciudad y los perros* i la més recent *Elogio de la madrastra*, ha atacat, des de posicions conservadores, el mutisme de García en uns moments tràgics. Vargas Llosa, que encapçala el grup anomenat Movimiento Liberal, serà, amb tota probabilitat, el candidat de la coalició dretana Front Democràtic (Fredemo) a les eleccions presidencials de 1990. Les enquestes elaborades pel diari conservador *Expreso* reflecteixen un augment de la popularitat de Vargas Llosa entre els resultats, per damunt del segur candidat de l'Aliança Popular Revolucionària Americana (APRA, en el poder), Luis Alva Castro, i de l'aspirant de la coalició Esquerra Unida, Alfonso Barrantes. Això no obstant, alguns universitaris i polítics destaquen la parcialitat d'uns estudis fets sense rigor científic i recorden que Vargas Llosa és molt popular a l'estranger i entre la classe alta peruana, la més receptiva al seu discurs liberal i d'admiració d'Occident, però menys entre la classe baixa i el món rural, on no deixen de creure que l'escriptor és un aficionat que

es passa la meitat del temps a Europa i només sap repetir les promeses de l'ex-president Fernando Belaúnde Terry, màxim dirigent del dretà partit d'Acció Popular (PAP), integrat al Fredemo.

Declivi d'Alan García

Encara que els mals econòmics i socials són estructurals, pràcticament tot el món polític coincideix en el fet que la crisi ha estat motivada per la gestió d'Alan García. Fins el mateix APRA, el més perjudicat pel fracàs del seu president, opina que García ha estat potser massa voluntarista, impulsiu, en decisions que s'han comprovat equivocades, com la nacionalització de les entitats de crèdit, decretada el juliol de 1987, i els atacs verbals contra el Fons Monetari Internacional (FMI) i Banc Mundial.

Els dos primers anys de govern de García, entre 1985 i 1987, havien fomentat el creixement econòmic fins el 7 per cent anual, resultat d'un augment dels salaris més baixos i la natural expansió dels sectors lligats als béns de consum. La subvenció dels articles de primera necessitat, com sucre, petroli, blat i llet, i el control dels preus dels transports havien enlairat García com el president més popular des del general Juan Velasco Alvarado, qui dirigí un govern militar de signe populista entre 1968 i 1975. El declivi de García començà l'any 1987, quan es deixaren sentir els primers efectes d'una expansió irreal, sense inversions ni públiques ni privades, i les subvencions s'havien menjat gran part de les reserves de l'estat. Era l'època on havien desaparegut del mercat intern la llet condensada i el sucre, productes que es trobaven a Equador i Xile, on arribaven de contraban.

La nacionalització bancària i l'obstinació a combatre totalment sol els organismes internacionals de crèdit ensorraren encara més García. La primera decisió despertà la dreta de l'ensopiment en què es trobava des de la derrota en les eleccions de 1985 i el descrèdit causat per la gestió de Belaúnde, i convertí Vargas Llosa en el defensor públic dels atacs de García contra la *llibertat d'empresa*. Les traves jurídiques, les crítiques dels apuristes davant d'una mesura no consultada i el boicot dels sectors oligàrquics impediren que es poguessin nacionalitzar les dues entitats més poderoses: el Banco de Crédito i el Banco Wiese. La segona es demostrà també inútil. García, amb més ingenuïtat que habilitat, havia atacat frontalment el FMI i Banc Mundial i decidit pagar el deute extern —18.000 milions de dòlars, dos bilions de pessetes— tan sols amb el 10 per cent dels diners ingressats per

les exportacions. Trencat el diàleg amb els organismes internacionals de crèdit, malgrat que s'ultrapassava la quota del 10 per cent, Perú no rebé més diners frescs, tan necessari per mantenir un mínim nivell d'inversió que no fes caure el sector públic i permetés la importació de béns essencials.

L'aïllament de García quedà demostrat al congrés de l'APRA, celebrat el passat desembre, quan els delegats atacaren la seva gestió i l'obligaren a dimidir de la presidència del partit Luis Alva Castro, ministre d'Economia del primer govern García i responsable par-

ferien esperar que el govern de l'APRA es desacredités totalment i no pogués aixecar el cap en decennis, una forma de pagar l'odi visceral que li tenen.

Això no exclou que els militar es cansin de suportar els atacs de Sendero Luminoso i intervinguin per acabar, segurament a l'estil argentí, amb la guerrilla, els grups que li fan costat —associacions de drets humans i de presos, algun sindicat— i, de passada, amb una esquerra poderosa, encara que fragmentada ideològicament.

García ja féu importants concessions als militars en la lluita contrainsurgent

El president Alan García, principal causant de la crisi econòmica i social.

cial del fracàs, fou elegit secretari general del partit fundat fa 60 anys per Víctor Raúl Haya de la Torre i candidat per a les pròximes presidencials.

Rumors de malestar militar

Aquests moments de desorientació són els més propicis, segons han declarat recentment polítics de diferents tendències ideològiques, per a una aventura militar. Vargas Llosa culpà García de preparar les condicions adequades per a un colp d'estat per poder ser recordat com un màrtir de la democràcia. Els defensors de la tesi de l'escriptor recorden que Belaúnde guanyà les eleccions de 1980 —del retorn a la vida parlamentària— després d'haver estat derrocat pels militars dotze anys abans. Inclús una revista conservadora avançà que el colp es produiria el 15 de gener, data, de moment, equivocada. Els militars sembla que estan bastant descontents d'un buit de poder que afavoreix la insurgència senderista, però que són reticents a intervenir en un moment de crisi econòmica. Alguns universitaris em contaven fa tres mesos a Lima que els militars pre-

per aplacar els seus ànims exaltats davant les contínues emboscades de Sendero contra les unitats desplaçades als departaments d'Ayacucho, San Martín, Andahuaylas i Apurímac, com permetre que liquidessin sense contemplacions l'amotinament senderista de juliol de 1986, en el qual moriren més de 250 presos maoistes.

García tampoc ha mogut un dit per investigar els més de 2.000 desapareguts que hi ha hagut des de 1980, quan Sendero Luminoso engegà la lluita armada per prendre el poder «cercant les ciutats des del camp» i poder crear la «república popular de la nova democràcia», inspirada en el model de societat implantat per Pol Pot a Cambodja el 1975 i que ocasionà la mort almenys a un milió de persones, víctimes de les deportacions, la fam i les execucions que es feien per depurar el país. L'objectiu senderista esgarrifa inclús l'esquerra, sobretot el Moviment Revolucionari Túpac Amaru (MRTA), que també efectua accions armades i està vinculat afectivament a alguns grups d'Esquerra Unida, com el Partit Obrer d'Unificació Mariateguista (POUM). □